

ชื่อโครงการ : โครงการวิจัยเรื่อง “ คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานไทยในญี่ปุ่น : ศึกษากรณีแรงงานนอกกฎหมาย ”

Research Title : Quality of Working Life of Thai Labors in Japan : Case Study of Illegal Workers

ชื่อผู้วิจัย : นายเสกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ

หน่วยงานที่สังกัด : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โทร 943590

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภท : โครงการความร่วมมือกับต่างประเทศ (ไทย - ญี่ปุ่น)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2538 - 2539 จำนวนเงิน 260,400 บาท
ระยะเวลาทำการวิจัย 2 ปี ตั้งแต่ เมษายน 2538 - เมษายน 2540

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีแรงงานไทยที่ไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในญี่ปุ่นจำนวนมาก คนเหล่านั้นต้องการเพียงจะได้มาซึ่งเงินเพื่อส่งมาเลี้ยงครอบครัวของตนในประเทศไทย แต่พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการละเมิดกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่รัฐบาลทั้งสองประเทศจะต้องเข้าใจในสถานการณ์เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเข้าใจถึงกระบวนการเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศญี่ปุ่น ชีวิตความเป็นอยู่ของคนเหล่านั้น ปัญหาที่ประสบทั้งที่ขณะอาศัยอยู่ในญี่ปุ่นและเมื่อกลับมายังประเทศไทยแล้ว และที่สำคัญที่สุดก็คือการประเมินคุณภาพชีวิตของคนงานไทยในญี่ปุ่น โดยใช้เกณฑ์วัดที่ประยุกต์ให้เข้ากับสภาพของคนงานไทย

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยข้อมูลทางเอกสาร โดยเฉพาะรายงานของทางราชการทั้งไทยและญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถาม ตัวอย่างในการศึกษามีทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายไทยและญี่ปุ่น สหภาพแรงงานญี่ปุ่น สถานพยาบาล หน่วยงานที่มีไซของรัฐบาล และคนงานไทยทั้งที่อยู่ในญี่ปุ่นและที่กลับมาประเทศไทยแล้ว

คนงานไทยในญี่ปุ่นอย่างผิดกฎหมายส่วนใหญ่เป็นชาย ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 26 - 45 ปี และมีครอบครัวแล้ว การศึกษาส่วนใหญ่จะไม่เกินมัธยมปีที่ 6 และเกือบครึ่งหนึ่งเป็นคนมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาชีพก่อนที่จะไปทำงานยังประเทศญี่ปุ่นนั้นส่วนใหญ่จะรับจ้าง ทำนา และค้าขายและมีรายได้ต่อคนไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี

คนงานเหล่านี้ที่เกือบครึ่งหนึ่งของทั้งหมดเดินทางเข้ามาญี่ปุ่นด้วยตนเองเพราะมีคนรู้จักเข้ามาทำงานอยู่ก่อนหน้านี้อแล้วและอีกเกือบร้อยละ 40 ต้องอาศัยนายหน้ามาจัดการให้ ค่านายหน้าจะอยู่ที่ระหว่าง 150,000 - 200,000 บาท

เมื่อเข้าอาศัยอยู่ในญี่ปุ่นแล้ว เกือบครึ่งหนึ่งของคนงานเหล่านี้จะต้องจ่ายค่านายหน้าจัดหางานซึ่งอัตราที่นิยมใช้กันในหมู่คนไทยด้วยกันก็คือ 100,000 เยนต่อครั้ง งานที่คนงานไทยส่วนใหญ่ทำกันก็คืองานก่อสร้าง งานโรงงานที่ใช้แรงงาน และงานร้านอาหาร เวลาการทำงานจะทำการวันละ 8 ชั่วโมงและในหนึ่งสัปดาห์จะทำงาน 6 วัน รายได้ส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างเดือนละ 150,000 - 200,000 เยนหรือประมาณ 37,500 - 50,000 บาทต่อเดือน (อัตราแลกเปลี่ยนขณะนั้นอยู่ที่ 25 บาทต่อ 100 เยน) ส่วนใหญ่จะมีรายจ่ายระหว่าง 25,000 - 50,000 เยนเพราะได้รับสวัสดิการจากนายจ้างค่อนข้างมากและส่วนใหญ่จะส่งเงินกลับบ้านประมาณเดือนละ 100,000 เยนหรือ 25,000 บาท

คนงานไทยส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการมาทำงานที่ญี่ปุ่นและคิดว่าการทำงานในญี่ปุ่นนั้นเป็นการตัดสินใจที่เหมาะสมแล้ว ดังนั้นจึงไม่ต้องการความช่วยเหลือใด ๆ ทั้งสิ้น ในส่วนของคุณภาพชีวิตการทำงานนั้น เรื่องของรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ เรื่องของสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานก็ไม่มีปัญหาที่น่าเป็นห่วง สถานภาพทางสังคมก็มีได้ถูกรับเกียรติจากคนญี่ปุ่น แต่ในเรื่องของประโยชน์ทางความรู้จากที่ทำงานนั้นมีน้อยมากเพราะงานที่ทำเป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญมากนัก ส่วนเรื่องการคุ้มครองแรงงานนั้นรัฐบาลญี่ปุ่นให้การคุ้มครองที่ดีแต่ปัญหาอยู่ที่คนงานไทยไม่กล้าร้องเรียนต่อราชการเพราะกลัวจะถูกจับกลับประเทศไทย

ปัญหาที่สำคัญของคนงานไทยที่ไปทำงานต่างแดนก็คือเมื่อกลับมาประเทศตนแล้วไม่รู้จะทำงานอะไรเพราะอายุมากขึ้นและเงินที่เก็บได้จากการทำงานก็มักจะถูกครอบครัวนำไปใช้โดยไม่เกิดประโยชน์ในภายหลัง

ข้อเสนอแนะ จำนวนเงินที่คนงานไทยในญี่ปุ่นส่งกลับประเทศไทยในแต่ละปีมีมูลค่ามหาศาลแต่รัฐบาลญี่ปุ่นไม่มีนโยบายจะรับแรงงานไม่มีฝีมือเข้าไปทำงานเพราะเกรงจะส่งผลกระทบต่อทางสังคมและไม่ต้องการเกิดข้อขัดแย้งกับสหภาพแรงงานของญี่ปุ่น แต่โรงงานขนาดเล็กภาคเกษตรกรรมและร้านอาหารจำนวนมากในญี่ปุ่นยังต้องการแรงงานต่างชาติอยู่ รัฐบาลไทยและญี่ปุ่นควรรหาทางออกร่วมกัน ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยควรจะเอาใจใส่คนงานเหล่านั้นโดยผ่านหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐเช่นกรณีของฟิลิปปินส์ที่ดูแลคนงานของตนโดยผ่าน โบสถ์ของศาสนาตน แต่รัฐไม่ควรเข้าไปดูแลคนงานโดยตรงเพราะเท่ากับไปส่งเสริมให้คนไทยไปละเมิดกฎหมายของญี่ปุ่น นอกจากนั้นการจัดหางานและให้คำปรึกษาแก่คนงานไทยทั้งขณะที่อยู่ในญี่ปุ่นและที่กลับจากทำงานต่างประเทศเป็นสิ่งที่ต้องกระทำโดยด่วน

ABSTRACT

At present there are many illegal Thai workers working in Japan . They need only money to feed their families in Thailand but their presence is regarded as violation of Japanese laws. This problem belongs to both Japanese and Thai governments and requires both parties to mitigate in the near future.

Objective of the research is to investigate processes of Thai workers entering into Japan, their living conditions, problems facing them while staying in Japan and after coming back to Thailand. Most important is to evaluate their quality of working life justified by applied criteria which are applicable to Thai workers.

Research methodology is qualitative in nature and data collection was conducted through both Japanese and Thai official reports, formal and informal interviews, observation, and questionnaires. Samples include Japanese and Thai officers, labor unions, medical units, non-government organizations, and Thai workers who were in Japan and those who had come back to Thailand.

Most of illegal Thai workers were male at the ages between 26 -45 years old and married. Their formal education attainment was mostly lower than high school level and half of them came from northeast of Thailand. Former occupations before leaving for Japan were employees, cultivators, and merchants and their incomes generally were not over 50,000 Baht per head a year.

Almost a half of them travelled to Japan by themselves because they knew someone who had been staying in Japan but 40 percent of the total workers had to depend on brokers' service which demanded normally 150,000 - 200,000 Baht for a service charge.

After entering into Japan, a half of them had to pay to job brokers who found them a job at a rate of 100,000 Yen . Most of Thai workers were working in the fields of construction, labor intensive factories, and food services. They worked 8 hours a day and 6 days a week. Generally their incomes were between 150,000 - 200,000 Yen a month or 37,500 - 50,000 Baht a month due to exchange rate at 100 Yen per 25 Baht. Approximately, their expenditures in Japan were between 25,000 - 50,000 Yen a month since most of benefits were given by their employers. Each illegal Thai worker normally would forward the money to his family on remittance of 100,000 to 250,000 yen a month.

Most of illegal Thai workers in Japan found no problems in their working conditions and they thought the coming to work in Japan was a right decision. Therefore they needed no help. In term of quality of working life, particularly on their compensation, health and safety, and social status recognized by Japanese were satisfactory. Career development was quite poor due to the fact that most of their works needed no skill. Their protection of labor rights was also at the state of unsatisfaction even though Japanese government tried to offer protection to them but most of Thai workers were afraid if they reported to authority they might be arrested and sent back to Thailand.

The most serious problem for illegal Thai workers in Japan was a situation of unemployment when they returned home. Because they were getting old and their savings were spent by their families in a non-productive way.

Recommendations : Amount of remittance from Japan to Thailand a year is numerous. Japanese government has no policy to permit unskilled foreign workers entering into this country because this may lead to social problems and cause a conflict with labor unions. As a matter of fact, many small factories, agricultural sector, and food shops are still in need of foreign workers. Thai and Japanese governments should realize and solve this problem together. Also, Thai government should pay more attention to Thai workers in Japan through non-government organizations. Like the Philippine government, most of assistances provided to her workers in Japan are given through Christian churches. It is not advisable to Thai government to have a direct assistance to Thai workers since it may be defined by Japanese government as an act of interference . More over, job provision and consultation for Thai workers who are staying in Japan and those who have been back to Thailand will be of benefits to them indeed.